

DEMONSTRATION OF MEANING TRANSFER IN TERMS RELATED TO MODERN EDUCATION (ON THE EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEKISTAN LANGUAGES)Author: **Ro‘zimova Yulduzxon**

Educational institution: Urgench RANCH University of Technology

Field: Linguistics (English)

Level: Master's degree, 2nd year

Annotation: This thesis analyzes the phenomenon of meaning transfer in terms used in the modern education system using the example of English and Uzbek languages. New terms that have emerged under the influence of digital technologies and global integration processes, their semantic expansion and application features are highlighted. The linguistic nature of terms formed on the basis of metaphor and metonymy is revealed.

Keywords: modern education, terminology, semantics, meaning transfer, metaphor, metonymy, English language, Uzbek language.

ZAMONAVIY TA'LIMGA OID ATAMALARDA MA'NO KO'CHISHINING NAMOYON BO'LISHI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)Muallif: **Ro‘zimova Yulduzxon**

Ta'lim muassasasi: Urganch RANCH Texnologiya Universiteti

Yo'nalish: Lingvistika (ingliz tili)

Bosqich: Magistratura, 2-kurs

Annotatsiya: Mazkur tezisda zamonaviy ta'lim tizimida qo'llanilayotgan terminlarda ma'no ko'chishi hodisasi ingliz va o'zbek tillari misolida tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar va global integratsiya jarayonlari ta'sirida yuzaga kelgan yangi atamalar, ularning semantik kengayishi hamda qo'llanish xususiyatlari yoritiladi. Metafora va metonimiya asosida shakllangan terminlarning lingvistik tabiati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, terminologiya, semantika, ma'no ko'chishi, metafora, metonimiya, ingliz tili, o'zbek tili.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda ta'lim tizimi innovatsion rivojlanish bosqichiga o'tib, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uzviy bog'liq holda takomillashib bormoqda. Bu jarayon ta'lim mazmuni, shakli va metodlarini yangilash bilan bir qatorda, til tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, yangi tushunchalarni ifodalash zarurati natijasida terminologik qatlam boyib, mavjud leksik birliklarning yangi ma'nolarda qo'llanishi kengaymoqda.

Ma'no ko'chishi tilshunoslikda muhim semantik hodisa bo'lib, u so'zning dastlabki ma'nosidan boshqa bir ma'noga o'tishini anglatadi. Bu jarayon zamonaviy ta'lim terminologiyasida ayniqsa faol bo'lib, ko'plab yangi atamalar metaforik yoki metonimik asosda shakllanmoqda. Ingliz tilining global ilmiy til sifatidagi mavqei ushbu jarayonni yanada tezlashtirmoqda.

Asosiy qism

Zamonaviy ta'lim terminologiyasining shakllanish xususiyatlari

Bugungi kunda ta'lim sohasida qo'llanilayotgan terminlarning katta qismi ingliz tilidan kirib kelgan. Bu holat, avvalo, xalqaro ilmiy aloqalarning kengayishi va axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan izohlanadi. Natijada, ingliz tilidagi terminlar o'zbek tiliga o'zlashib, yangi semantik xususiyatlarga ega bo'lmoqda.

Masalan, "platforma" atamasi dastlab texnik yoki transport sohasiga oid bo'lgan bo'lsa, hozirgi kunda u onlayn ta'lim muhitini ifodalovchi termin sifatida keng qo'llanilmoqda. Xuddi shuningdek, "modul", "kredit", "vebinar" kabi atamalar ham yangi ta'limiy mazmun kasb etgan.

Metafora asosida ma'no ko'chishi

Metafora — o'xshashlik asosida yuzaga keladigan semantik hodisa bo'lib, zamonaviy ta'lim terminologiyasida keng qo'llaniladi. Bu orqali murakkab tushunchalar sodda va obrazli tarzda ifodalanadi.

Masalan, ingliz tilidagi "cloud" (bulut) atamasi tabiiy hodisa nomi bo'lishiga qaramay, bugungi kunda axborot texnologiyalarida "ma'lumotlarni masofadan saqlash tizimi" ma'nosini anglatadi. Bu atama o'zbek tilida "bulutli texnologiya" shaklida faol qo'llanilmoqda.

Shuningdek, "flipped classroom" atamasi ham metaforik asosga ega. Unda "flipped" so'zi bevosita "ag'darilgan" ma'nosini bildirmaydi, balki o'quv jarayonining an'anaviy tartibi o'zgarganini ifodalaydi. Bunda talabalar nazariy bilimlarni mustaqil o'rganib, dars vaqtida amaliy mashg'ulotlar bilan shug'ullanadi.

"Learning ecosystem" (ta'lim ekotizimi) atamasi esa biologik tizimga qiyoslash orqali ta'lim muhitining murakkab va o'zaro bog'liq tuzilishini ifodalaydi.

Metonimiya asosida ma'no ko'chishi

Metonimiya — tushunchalar o'rtasidagi yaqinlik asosida yuzaga keladigan ma'no ko'chishi bo'lib, zamonaviy ta'lim terminologiyasida muhim o'rin tutadi.

Masalan, "classroom" atamasi nafaqat fizik makonni, balki undagi o'quv jarayonini ham anglatadi. Shu bilan birga, "course" so'zi dastlab "yo'nalish" ma'nosida qo'llangan bo'lsa, hozirgi kunda u to'liq o'quv dasturini ifodalovchi termin sifatida ishlatiladi.

O‘zbek tilida ham “sinf”, “kurs”, “baholash” kabi so‘zlar kengaytirilgan ma’noda qo‘llanib, yangi semantik yuklama kasb etmoqda. Bu esa tilning ichki imkoniyatlari asosida rivojlanayotganini ko‘rsatadi.

Terminlarning o‘zlashuvi va semantik kengayishi

Ingliz tilidan kirib kelgan terminlar o‘zbek tilida turli yo‘llar orqali o‘zlashadi. Ular transliteratsiya, tarjima yoki aralash shaklda qo‘llanadi. Bu jarayonda terminlarning ma’nosi ko‘pincha kengayadi yoki yangicha talqin etiladi.

Masalan, “onlayn ta’lim”, “masofaviy ta’lim”, “raqamli platforma” kabi birikmalar nafaqat yangi tushunchalarni ifodalaydi, balki tilning zamonaviy ehtiyojlarga moslashayotganini ham ko‘rsatadi. Natijada, til tizimida yangi semantik qatlam shakllanadi.

Xulosa

Zamonaviy ta’lim terminologiyasida ma’no ko‘chishi til taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ingliz tilining global ta’siri natijasida yuzaga kelgan terminlar o‘zbek tilida faol qo‘llanib, yangi semantik xususiyatlarga ega bo‘lmoqda. Metafora va metonimiya ushbu jarayonning asosiy mexanizmlari sifatida namoyon bo‘ladi.

Mazkur hodisa tilning moslashuvchanligini, uning zamonaviy ilmiy va texnologik taraqqiyotga uyg‘unlashish qobiliyatini ko‘rsatadi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda olib boriladigan tadqiqotlar terminologiyaning tizimli rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge University Press.
2. Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
3. Newmark, P. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
4. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. Toshkent.
5. Zamonaviy ta’lim texnologiyalariga oid ilmiy maqolalar.